

ชื่อเรื่อง พฤติกรรมการช่วยเหลือด้านยาของผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุโรคเบาหวานที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

คณะผู้ดำเนินการวิจัย	นางสาวมนัสนันท์ นางสาวรุจิรา	มหาสมิติ ม่วงผล
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร. ปิยะรัตน์	นิมพิทักษ์พงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ดร. อัมพวรรณ นางกชกร	ศรีวิไล สายบุญศรี
ภาควิชา	เภสัชกรรมปฏิบัติ	
ปีการศึกษา	2546	

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องการช่วยเหลือด้านยาของผู้ป่วยสูงอายุโรคเบาหวานที่บ้าน ซึ่งศึกษาในกลุ่มผู้ดูแลจำนวน 12 คนซึ่งเป็นผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่เข้ารับการรักษา ณ ศูนย์สุขภาพชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้การคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ถึง มกราคม พ.ศ. 2547 ด้วยวิธีสัมภาษณ์ระดับลึก โดยได้นำทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมมาใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่ายาที่ผู้ดูแลให้การช่วยเหลือที่บ้านมี 3 ประเภทคือ ยาที่ได้รับจากศูนย์สุขภาพชุมชน ยาสมุนไพรและยาแผนปัจจุบันสำหรับรักษาตามอาการ ซึ่งพบว่าผู้ดูแลส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนช่วยเหลือด้านยาที่ได้รับจากศูนย์สุขภาพชุมชน เนื่องจากคิดว่าผู้ป่วยทราบว่าจะต้องให้ยาอย่างไรเพราะให้มานานแล้วและเป็นหน้าที่ของแพทย์ แต่ผู้ดูแลจะมีบทบาทอย่างมากในเรื่องการใช้ยาสมุนไพรของผู้ป่วย เช่น ช่วยจัดหายาแผนโบราณหรือพืชสมุนไพรที่ผู้ดูแลคิดว่าสามารถรักษาเบาหวานได้มาให้ผู้ป่วยรับประทานหรือการช่วยจัดเตรียมตามตำรับที่ผู้ป่วยได้มา ส่วนการช่วยเหลือด้านยาแผนปัจจุบันสำหรับรักษาตามอาการเป็นในลักษณะไปซื้อยาให้ตามคำบอกอาการของผู้ป่วย นอกจากนี้ผู้ดูแลยังมีส่วนช่วยเหลือผู้ป่วยในด้านอาหาร การออกกำลังกาย การดูแลเท้าและการพาไปพบแพทย์ พบว่าผู้ดูแลส่วนใหญ่ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ เนื่องจากผู้ดูแลไม่ได้เข้าไปพบแพทย์ร่วมกับผู้ป่วย ทำหน้าที่เพียงไปรับ-ไปส่งหรือนั่งรออยู่ข้างนอกห้องตรวจเท่านั้น ผู้ดูแลกลุ่มนี้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะโรคของผู้ป่วยยาที่ผู้ป่วยได้รับและวิธีปฏิบัติตัวที่ถูกต้องจากผู้ป่วยเท่านั้น มีผู้ดูแลเพียงส่วนน้อยที่เข้าไปพบแพทย์ร่วมกับผู้ป่วยและได้รับข้อมูลโดยตรงจากบุคลากรทางการแพทย์ ผู้ดูแลบางคนมีความกังวลต่อภาวะความเจ็บป่วยของผู้ป่วยและกลัวว่าจะถูกตำหนิจากบุคลากรทางการแพทย์ถ้าหากผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ สำหรับอุปสรรคของผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่พบคือผู้ดูแลไม่ทราบวิธีปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ผู้ป่วยสูงอายุใจน้อย ตื้อรั้นไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ดูแล ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทของผู้ดูแลในการให้ความช่วยเหลือด้านยาและด้านอื่นๆ รวมทั้งอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้อาจเป็นประโยชน์ในการวางนโยบายและสร้างแผนในการจัดบริการทางสาธารณสุขสุขภาพของผู้ป่วยสูงอายุโรคเรื้อรัง

Title: Medication-related assistance at home by family caregivers of elderly patients with diabetes.

By: Manatsanan Mahasamiti

Rujira Muangpon

Advisor: Dr.Piyarat Nimpitakpong

Co-advisor: Dr.Ampawan Srivilai

Kochagon Saiboonsri

Department: Pharmacy Practice

Academic Year: 2003

Abstract

This qualitative research aims to study medication-related assistance by family caregivers of diabetes patients. The samples were selected by purposive sampling technique. Twelve caregivers of elderly with diabetes who came to a primary care unit at Phitsanulok province were interviewed using in-depth interview method, during November, 2003 to January, 2004. A social support theory was used as a framework for the interview. The results showed that caregivers involved in assisting patients to use their medication in several ways. Three different types of medications emerged including medication the patients received from primary care unit, herbal medicine and symptomatic medication. The majority of caregivers did not assist patients in using medication from primary care unit, because the caregivers thought that the elders would be able to help themselves since they had been taking the medication for a long time and this should be the physician's responsibility. However, the caregiver played an enormous role in helping patients with the herbal and symptomatic medication. They helped the patients search and then prepare for herbal formula they or the patients believed would help diabetes. The caregivers also supported the patients on other matters such as food preparation, doing exercise, caring for feet, and taking the patients to see the doctor. Most of the caregivers did not communicate directly with the physicians or other health care teams. The caregivers learned about patients' conditions and their medication only through the patients. Several caregivers worried about patient's condition and many were afraid of physician's criticism of them when the patients could not control their blood sugar level. The information derived from this study might be useful to determine practice and policy implication involved family caregivers and patients with chronic diseases.

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินการจัดทำปริญญาบัตรเรื่อง พุทธิดิกรรมากรช่วยเหลือด้านยาของผู้ดูแลผู้ป่วยสูงอายุ โรคเบาหวานที่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ทางคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร. ปิยะรัตน์ นิรมิตพิทักษ์พงศ์ และ ดร. อัมพวรรณ ศรีวิไล ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้จนปริญญาบัตรประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณผู้เข้าร่วมงานวิจัยทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อการวิจัยนี้

ขอขอบคุณแพทย์ พยาบาล พนักงานและลูกจ้างประจำ ณ ศูนย์สุขภาพชุมชน ซึ่งประกอบด้วย นายแพทย์นันท์ ไสววัฒน์ คุณดวงจันทร์ นุ่นดี คุณกชกร สายบุญศรี คุณนุชจรรย์ ธีระแนว คุณน้ำหวาน ทองดี คุณสายชล ช่วงเป้าและคุณสำราญ คล้ายพันธ์ ที่อำนวยความสะดวกและคอยให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดขอระลึกถึงพระคุณของบิดามารดา ที่คอยสนับสนุน ห่วงใยและให้กำลังใจอย่างดียิ่ง ตลอดเวลา รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่คณะผู้วิจัย

ประโยชน์และคุณค่าของการทำปริญญาบัตรนี้คณะผู้วิจัยขอมอบแต่ทุกท่านที่ได้เอื้อนามมา แล้วข้างต้น ซึ่งมีส่วนร่วมและช่วยเหลือในการทำให้งานวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี

มนัสนันท์ มหาสมิติ
รุจิรา ม่วงผล

มหาวิทยาลัยนเรศวร